

[vysoká škola]

NEDEMOKRATICKÉ REŽIMY A BEZPEČNOSTNÍ RIZIKA

Moderní nedemokratické režimy

- Velká rozmanitost včetně předpokladů pro demokratizaci
- Liberalizované autokracie, resp. soutěživé oligarchie
- Vynořují se v době, kdy slábne tradiční legitimita založená na respektu k panovníkovi – průvodní efekt modernizace – tedy vlastně současně s moderními demokraciemi
- Nejextrémnější podobu našly při zrodu sovětského Ruska a nacistického Německa

Katalog rysů totalitních režimů (Brzezinski, Friedrich)

1. Oficiální ideologie vysvětlující všechny aspekty lidské existence, kterou je každý povinen přijímat
2. Jediná strana, hierarchicky strukturovaná, typicky vedení jedním vůdcem, jejíž tvrdé jádro je oddané ideologii a tu je připravena prosazovat
3. Systém teroristické policejní kontroly řízený vedením strany (plošný teror)
4. Prakticky úplný monopol ve sféře masových sdělovacích prostředků
5. Kontrolní monopol nad odzbrojenými složkami
6. Centrálně kontrolovaná a řízená ekonomika

Totalitní režim / autoritativní režim (Linz)

Tři „plné“ dimenze a jedna „dílčí“
dimenze

1. Dichotomie monismu a omezeného pluralismu
2. Ideologie versus mentalita
3. Zapojení do mobilizace
4. Charakter vůdcovství jednoho lídra či malé skupiny

Ideologie	Mentalita
intelektuální obsah	intelektuální postoj
pevně tvarovaná	beztvará, proměnlivá, vágní
Silný utopický, futuristický element	blíže k přítomnosti a minulosti

Linzova koncepce nedemokratických režimů

Totalitní režimy	Autoritativní režimy	Posttotalitní režimy	Sultanistické režimy
• Monismus • Ideologie • Mobilizace	• Limitovaný pluralismus v různých sférách • Mentalita • Depolitizace • Vůdce či výjimečně malá skupina uplatňuje svou moc ve formálně nepřiliš jasných, ovšem předvídatelných hranicích	• Limitovaný pluralismus • Ideologie stále oficiálně určující, ovšem s výrazně oslabeným účinkem • Mobilizace se mění v rutinu a projev konformity • Vládnoucí elita ztrácí revoluční étos a stává se byrokratičtější a technokratičtější	• Despotická intervence vládce (sultána) do různých sfér, nerespektující žádná legální pravidla ani hranice • Glorifikace vládce bez silné ideologické nebo mentalitní báze • Spíše nižší mobilizace ovšem s příležitostnými výkyvy k posílení vládcova kultu • Vysoce personalizované vůdcovství spojené s dynastickými tendencemi , nepotismem a klientelismem

Byrokraticko-militaristické režimy (Linz)

- Časté v prostoru střední Evropy ve 20. století
 - Objevily se v prostředí ostrého střetu mezi radikalizovanými sociálními skupinami, které vstupovaly do politické arény (dělníci, maloročníci), a středostavovskými anebo předmoderními elitami (pozemková aristokracie) + za silného vlivu tradičních institucí (církev, monarchie) – ty v zájmu stabilizace podpořily nástup nového autoritativního režimu – v čele režimu stanuli armádní důstojníci a byrokrati – pragmatická byrokratická mentalita
 - Horthyho Maďarsko, Pilsudského Polsko, Jugoslávie od konce 20. let (král Alexandr), dále režimy v Argentině, Peru, Brazílii, Chile – někde se opakoval – viz Polsko v 80. letech
- Dodnes přítomné ve světě

Posttotalitní režimy (Linz/Stepan)

- Zvláštní typ nedemokratického režimu
- Ve východním bloku – po smrti Stalina
- Zárodky nepochitického pluralismu ekonomického či společenského charakteru – šedá ekonomika, kontrakultura, chybí autentická mobilizace – konformní minimum, technokrati a byrokrati místo vůdců
 - rozdíl mezi Maďarskem jako zralým posttotalitarismem a zamrzlým Československem
- Momentálně Čína, Vietnam, s výhradami i Kuba, možná i tálibánský režim v Afghánistánu v první i druhé fázi

Sultanistické režimy (Linz/Stepan)

- Legitimita založena na personální moci vládce, která v mnohém kopíruje absolutistické monarchie
- V agrárních, ekonomicky slabě rozvinutých zemích
- Sultán – stát chápe jako své dominium, nemíní rozlišovat mezi veřejným a soukromým
- Klíčovou roli hraje loajalita vůči sultánovi – politika cukru a biče
- *Příklady: Trujillův režim v Dominikánské rep., Marcosův režim na Filipínách, Saddámův Irák, Ceaušeskův režim v Rumunsku; podobné tendence ale již řadu let projevuje i režim v KLDR – mix totalitního a sultanistického režimu*

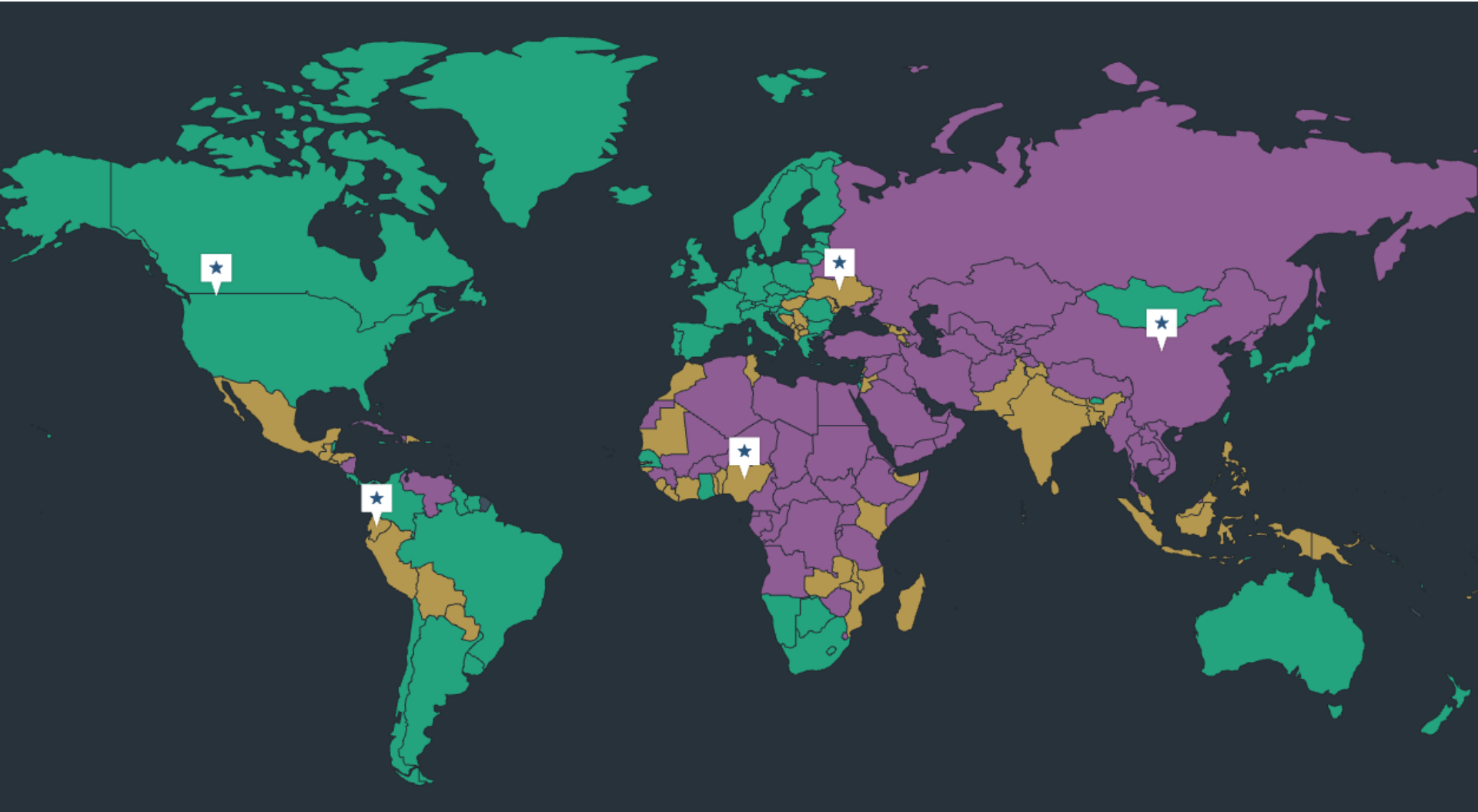
- Holzer a Balík s využitím Linze – nový druh diktatury
- produkt několika dekád trvající degenerace původně dominující marxisticko-leninské ideologie, která začala hluboko před rokem 1989
- nová postideologická mentalita – legitimizace diktatury
- nadstandardní rozsah politického pluralismu, kde není zcela vyloučeno ani vítězství opozice ve volbách (viz Srbsko po Miloševićovi); naopak nepolitický pluralismus, zejména ekonomický a společenský, podléhá striktní limitaci
- jako první jej praktikovalo Miloševićovo Srbsko, které se opřelo o šovinistický nacionalismus
- jinde se promítají oživené předkomunistické vzory chování a řízení – nepotismus, klanové a klientelistické vazby – postsovětské asijské republiky, zejména Turkmenistán a Uzbekistán

- Rusko
 - návaznost na dávnou imperiální a velkoruskou tradici
 - pracuje i s rovinou náboženskou, rozpad SSSR považuje za největší zločin
 - myšlenky Ivana Iljina – zastánce fašismu; ve 20. letech věřil, že bílí ruští exulanti, v jeho podání „mí bílí bratři, fašisté“, se vrátí k moci v Rusku, které bylo v té době ovládáno komunistickými revolucionáři; v Hitlerovi viděl ochránce civilizace před bolševismem; vyzýval k tomu, aby se Rusové na nacismu podíleli; Rusko se ocitlo pod komunistickým jhem vinou dekadentního Západu, avšak přijde den, kdy se díky křesťanskému fašismu osvobodí a přinese svobodu i dalším - Rusko = budoucí pramen křesťanské spásy; inspirace pro Vladimíra Putina
 - odtud pramení snahy o restauraci impéria a sny o nového světového řádu
 - kult Vladimira Putina
 - poloprezidentský režim tzv. superprezidentského typu
- Bělorusko
 - propagace direktivního modelu, který má zaručit sociální jistoty, preferenci dělníků a rolníků, používá sovětskou symboliku

Freedom House Index 2025

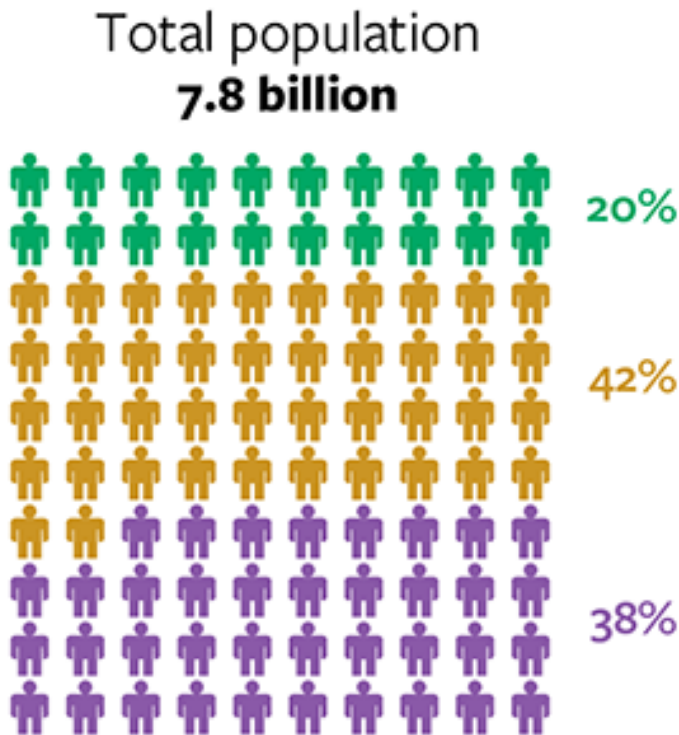

[vysoká škola]

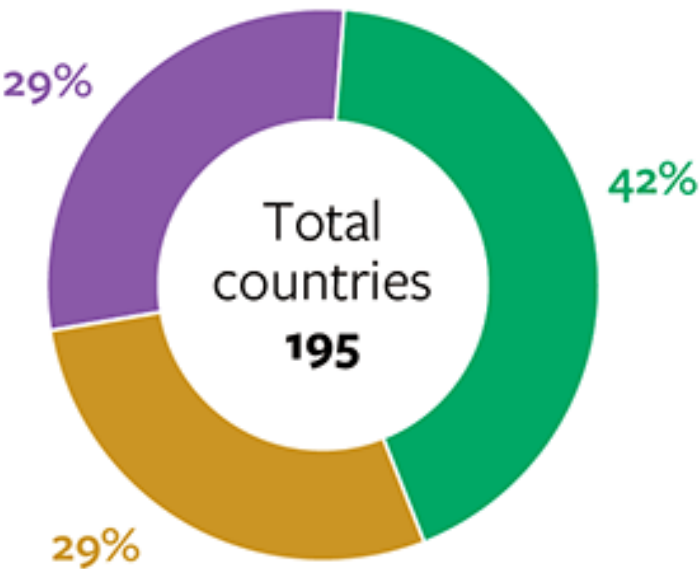

Freedom House Index 2023

GLOBAL: STATUS BY POPULATION

GLOBAL: STATUS BY COUNTRY

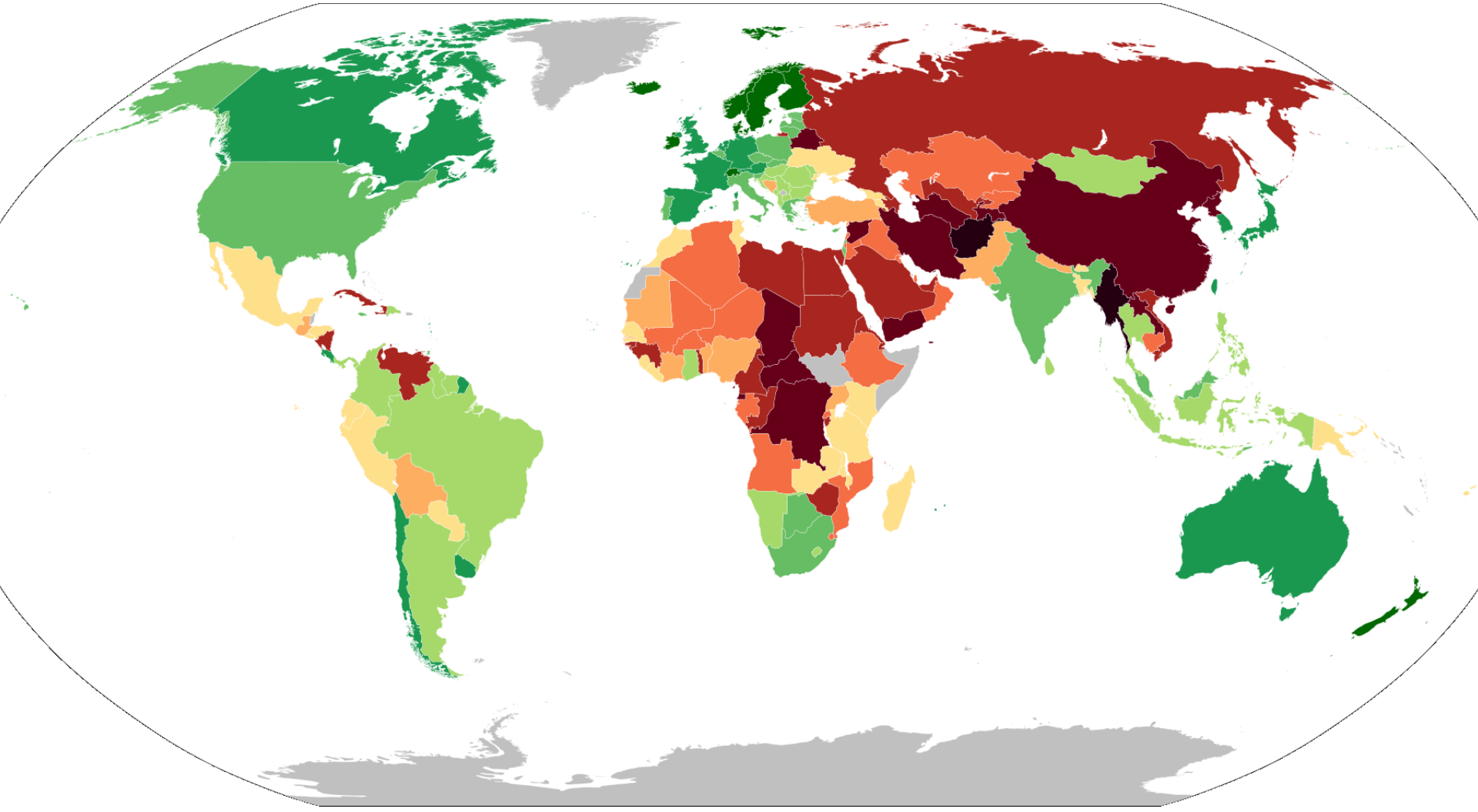

 FREE PARTLY FREE NOT FREE

Index demokracie (The Economist)

[vysoká škola]

[vysoká škola]

PŘECHOD K DEMOKRACII, KONSOLIDACE DEMOKRACIE A JEJÍ BEZPEČNOSTNÍ RIZIKA

Zdroje k tématu

- HLOUŠEK, Vít, Lubomír KOPEČEK a Jakub ŠEDO. Politické systémy. Brno: Barrister & Principal, 2018. ISBN 978-80-87474-23-5. str. 53-58
- LORENZ, Astrid a Hana FORMÁNKOVÁ (eds.). Politický systém Česka. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2019. ISBN 978-80-7325-483-4, str. 21-64
- CIVÍN, Jan. Rámcová charakteristika československé tranzice 1989 – 1990. Středoevropské politické studie, Roč. 6, č. 1 (2004). Online: <https://journals.muni.cz/cepsr/article/view/4031>

- přechod – interval mezi jedním a druhým politickým režimem
- v jeho průběhu nejsou trvale definována pravidla politické hry – aktéři proto bojují nejen o uspokojení svých vlastních zájmů, ale také o stanovení pravidel, podle kterých se bude do budoucna rozhodovat o vítězích a porážkách
- důležité proměnné: typ nedemokratického režimu, tempo, aktéři, strategie

Aktéři a strategie tranzice (Karlová, O'Donnell & Schmitter)

4 odlišné kategorie (typy) přechodů:

1. pakt - aktérem jsou elity, které se shodnou na kompromisech (Venezuela, Kolumbie, Španělsko)
2. vnucení - aktérem opět elity, které ale musejí použít sílu, jde o přechody shora (Turecko, SSSR, Brazílie)
3. reforma - aktérem jsou masy, které donucují vládu ke kompromisu, jde však o méně obvyklou formu, která navíc málokdy vedla k funkční demokracii
4. revoluce - aktérem jsou opět masy, volící násilnou strategii, režim je de facto vojensky poražen (Rumunsko, Nikaragua) - autoři ji považují za nejméně jistou, naopak S. Huntington tvrdí, že jde o cestou nejjistější, resp. jedinou

- Dankwart Rustow - 3 fáze demokratizace
 - Fáze přípravná - vznik skupiny aktérů, kteří usilují o svržení nedemokratického režimu z důvodu nespokojenosti se stávající situací. Tato fáze končí institucionalizací některých demokratických procedur (volby, legalizace opozice...).
 - Fáze rozhodující - rozšíření demokratických postupů na stále větší množství problémů. Přetrvávají spory o cíle transformace i cesty k jejich dosažení. Převažuje tzv. uvážlivý konsensus, které aspoň částečně uspokojí všechny aktéry.
 - Fáze uvykací - prosazení skutečných demokratů, kteří nahrazují pragmatiky. Důležité je, jak rychle se demokratické mechanismy posunou ze sféry politické do sféry občanské.
- Adam Preworski – 2 etapy
 - Liberalizace - počáteční fáze, ve které se prostor ovládaný autoritářskou mocí otevírá pro jednotlivce a skupiny, které byly z dosavadních autoritářských pravidel vyloučeny.
 - Demokratizace - z odpůrců se stávají aktivní účastníci procesu, jejichž vliv na změny se zvyšuje. Dochází také k budování demokratických institucí, k prosazení demokratických a všeobecně respektovaných pravidel hry. Dochází ke všeobecné stabilizaci. Začínají vznikat dohody o nových pravidlech hry.

Přechody a typy pol. režimů

Druh přechodu / Typ polit. režimu	Totalitní	Posttotalit ní	Autoritativní	Sultanistický
Odstranění vnějším zásahem	Německo (1945)			Irák (2003)
Sjednaný přechod			Polsko (1989), Maďarsko (1989) Španělsko (1975 s výhradami)	
Zhroucení		Českoslo- vensko, NDR (1989)	Argentina (1983)	Nikaragua (1979), Rumunsko (1989)
Přechod shora			Ekvádor (1979), Brazílie (1985)	

Třetí fáze přechodu k demokracii

1. Liberalizace

2. Demokratizace

3. Konsolidace

- Stabilizace a vytvoření perspektivy dlouhodobého přetrvání demokratického režimu
- Jde o to, aby se demokracie stala „jedinou hrou ve městě“
- Obvykle si vyžaduje delší čas než přechod
- Rozmanitost sfér

Fáze konsolidace

- Zvýšení akceptace pravidel
- Institucionalizace postupů
- Upevnění institucionálních struktur

Klaus von Beyme (1996): „Konsolidaci je možno považovat za ukončenou tehdy, jestliže všechny relevantní skupiny akceptují pravidla hry.“

Faktory ovlivňující proces konsolidace

- Hospodářský kontext
- Mezinárodní souvislosti
- Konfliktní linie ve společnosti
- Regionální kontext

Úrovně konsolidace

- Konstituční k.
- K. systémů zájmových skupin a pol. stran
- K. poměrů u neformálních, nepřímých aktérů (armáda, podnikatelé...)
- K. občanské společnosti

- Nejméně dvoje parlamentní volby bez násilí “shora či zdola”
- Akceptování změny moci politickými tábory
- Neexistuje žádná větší fluktuace voličů.
- Neexistence “větších, systému nepřátelských stran”.
- Přijetí “pravidel hry” většinou obyvatelstva jako “the only game in town”

- koncept „přichylování a odchylování“ - uznává proměnlivost a nejistotu jako integrální součásti demokracie, aniž by nutně vyvozoval bezprostřední kauzální souvislost se změnou režimu a osvětluje vzájemnou propojenost a překrývání jednotlivých fází demokratické konsolidace
- různé zdroje – výrazná společenská nespokojenost, opakující se krize, nedostatečné vyrovnání s minulostí, národní identita, imigrace
- demokracie bez liberalismu?

Seminář: Cvičení

Design	Logika výběru	Závislá proměnná (vysvětlované)	Nezávislá proměnná (vysvětlující)
MSSD	Výběr podobných případů s odlišným výsledkem → hledáme faktor, který vysvětluje rozdíl.	Stabilita/kvalita demokracie	Typ přechodu, síla občanské společnosti
MDSD	Výběr odlišných případů s podobným výsledkem → hledáme společný mechanismus.	Demokratizace/konsolidace	Ekonomický růst, tlak zvenčí, vliv elit

Seminář: Cvičení

- **Případy:**

Československo – Rumunsko (1989–1992)

Albánie – Bulharsko (1989–1997)

Chile – Argentina (1980s–1990s)

Jižní Korea – Tchaj-wan (1970s–1990s)

- **Úkol 1: Určete design (MSSD / MDSD)**

Jsou-li si země **podobné, ale s odlišnými výsledky** → MSSD

Jsou-li **rozdílné, ale s podobným výsledkem** → MDSD

Zdůvodněte, proč jste vybrali daný design (např. podle režimní minulosti, regionu, kultury, výsledku konsolidace).

- **Úkol 2: Formulujte hypotézu**

Příklad: „Země s aktivní občanskou společností mají vyšší šanci na úspěšnou konsolidaci demokracie.“

Seminář: Cvičení

[vysoká škola]

Případ	Design	Hypotéza
Československo – Rumunsko (1989–1992)		
Albánie – Bulharsko (1989–1997)		
Chile – Argentina (1980s–1990s)		
Jižní Korea – Tchaj-wan (1970s–1990s)		

[vysoká škola]

POLITICKÉ STRANY, STR. SYSTEM, VOLEBNÍ SYSTEM A PROBLÉMY ČESKÉ DEMOKRACIE

- HLOUŠEK, Vít, Lubomír KOPEČEK a Jakub ŠEDO. Politické systémy. Brno: Barrister & Principal, 2018. ISBN 978-80-87474-23-5, str. 161-186 a 194-216
- LORENZ, Astrid a Hana FORMÁNKOVÁ (eds.). Politický systém Česka. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2019. ISBN 978-80-7325-483-4, str. 87-108

Význam politických stran

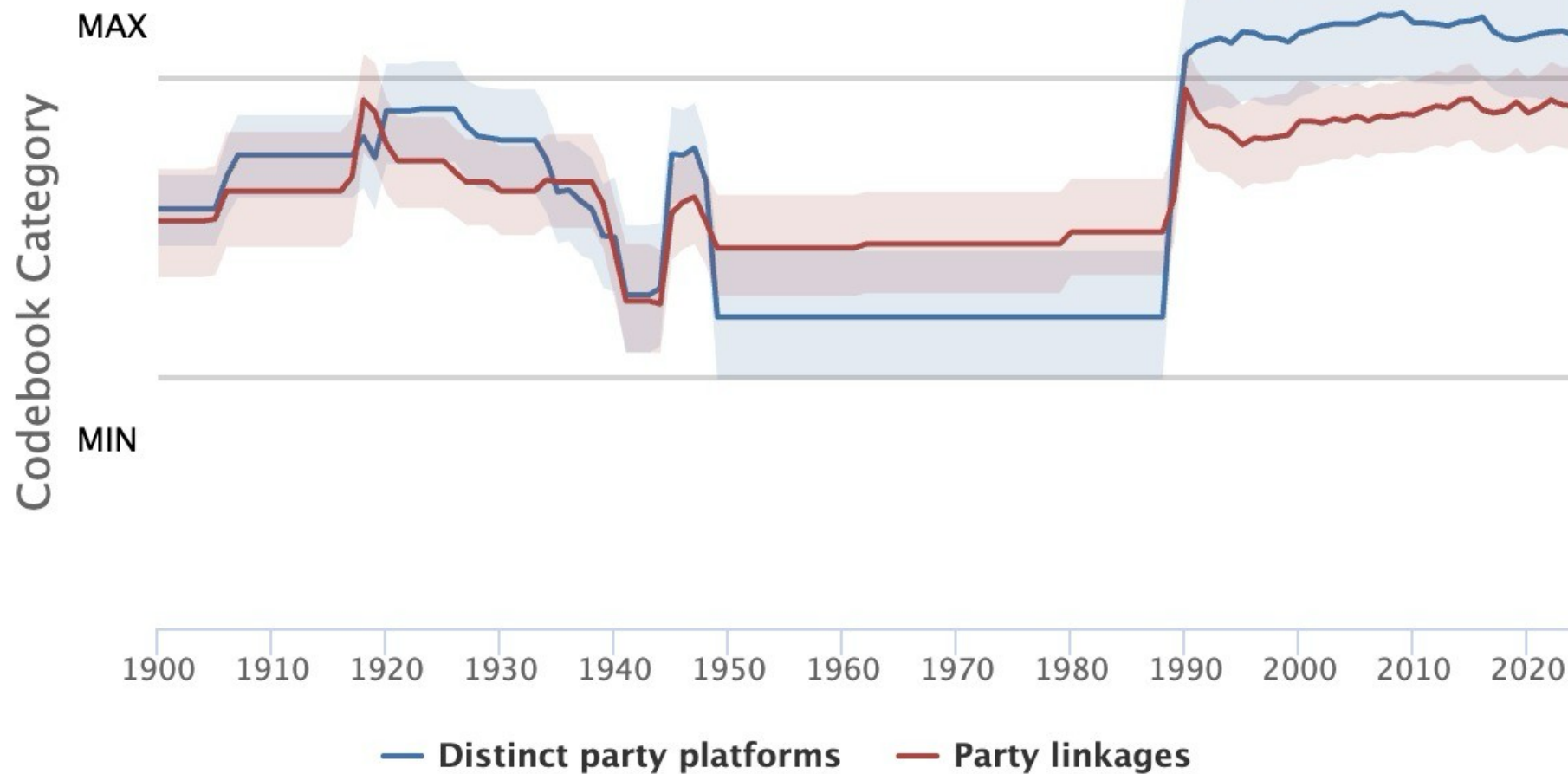
- páteř demokratického rozhodování
- historicky nejefektivnější způsob reprezentace zájmů společenských skupin a prosazování jejich cílů
- klíčový aktér demokratického politického procesu

- Jsou nezbytným prvkem fungování moderní politiky
- Jejich vznik je úzce spojen s demokratizací industriálních společností 19. století
- Není bez nich představitelná existence žádné současné demokracie
- Jsou životně důležitým pojítkem mezi státem a (občanskou) společností
- Jejich soutěž je základním atributem každého demokratického politického režimu.

*East-Central Europe

*Western Europe

Codebook Category

MAX

MIN

1900 1910 1920 1930 1940 1950 1960 1970 1980 1990 2000 2010 2020

— Distinct party platforms — Party linkages

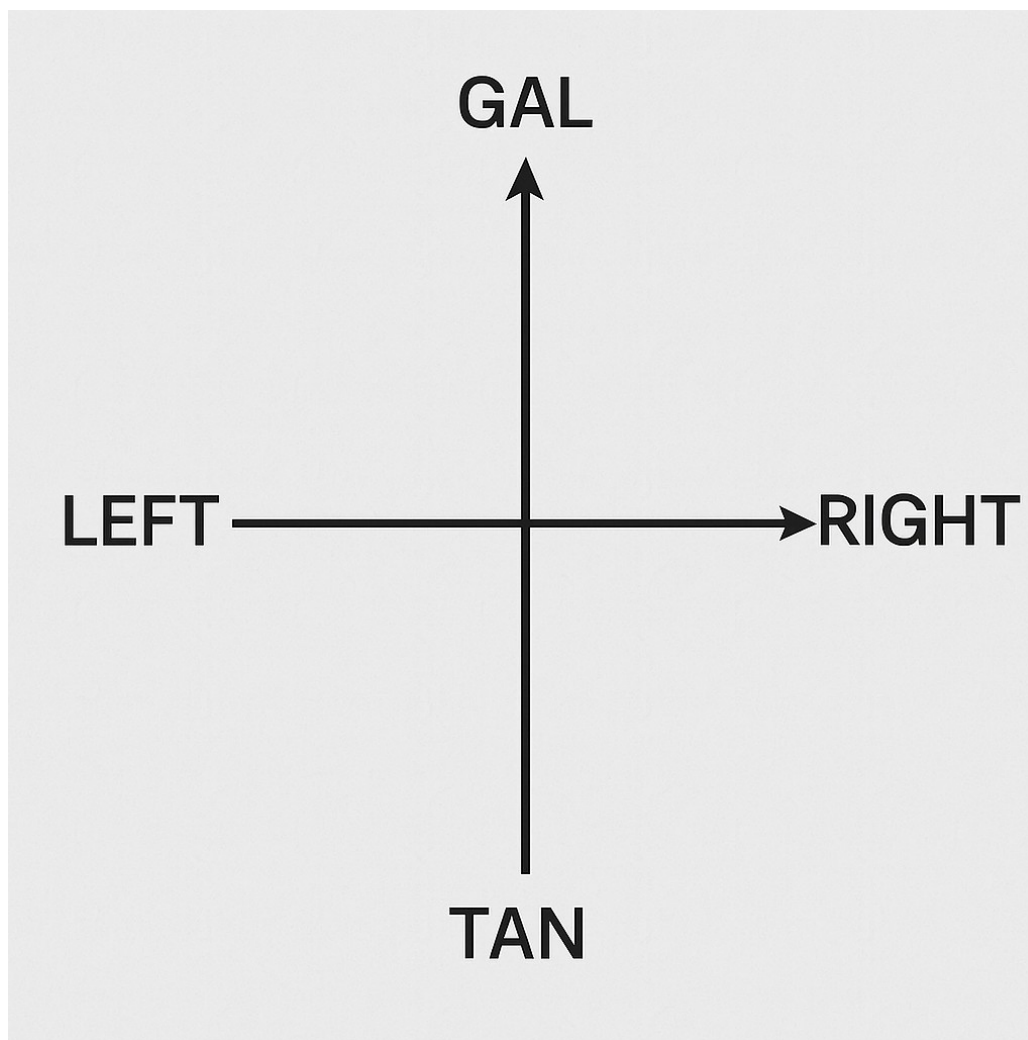
Highcharts.com | V-Dem data version 15

Transformace (Západo) Evropského Stranického Systemu

- Lipset/Rokkan – **Freezing hypothesis**
- Petr Mair – **Změna stran a stranického systemu**
- Mair/Katz – **Kartelové strany**
- Sartori – **Proti-systémové strany**
- Canovan, Laclaut & Mouffe, J-W Müller, Mudde/Rovira Kaltwasser: **Populismus**
- Akkerman et al., Minkenberg, Mudde, Valentim: **Normalizace krajní pravice**

Transformace (Západo) Evropského Stranického Systému

Volební Systém

Volební pravidla nejsou neutrální, ale aktivně formují strukturu stranické soutěže

Duverger

- Většinový volební systém v jednomandátových obvodech vede ke vzniku dvoustranického systému = Duvergerův zákon
- Poměrné volební systémy podporují vznik multipartismu
- Psychologický efekt: Strategie voličů a stran, které reagují na volební pravidla (např. taktická volba, koalice).

Volební Systém – Většinový vs. Poměrný

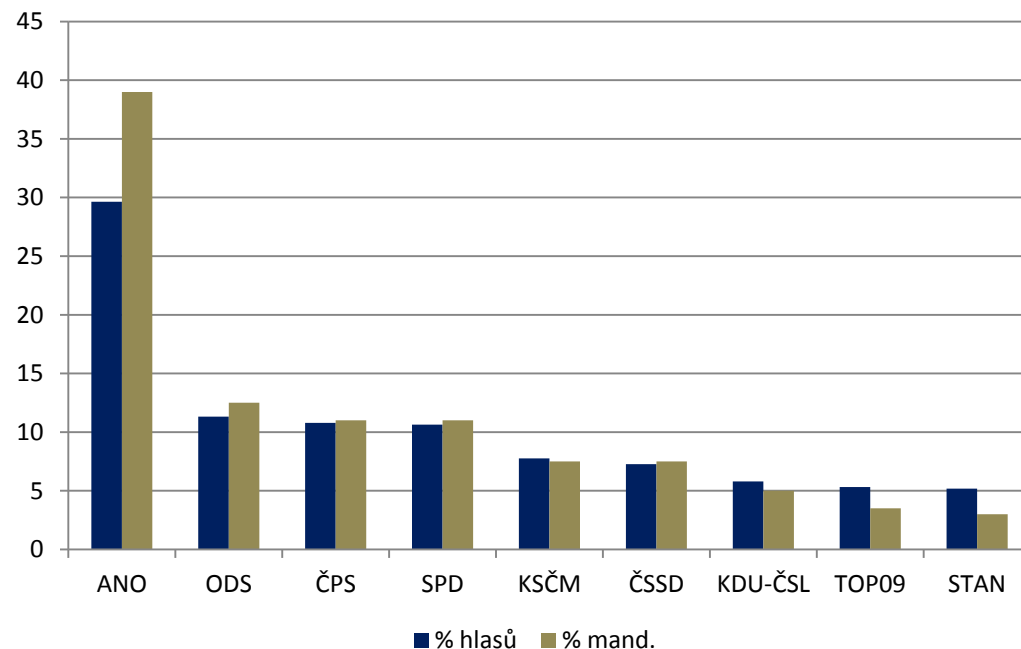
Aspekt	Většinový systém	Poměrný systém
Reprezentace	Omezená – mnoho hlasů propadá	Široká – více názorů zastoupeno
Odpovědnost vlády	Jasná – vítěz vládne	Rozptýlená – koalice, sdílená odpovědnost
Stabilita	Vyšší	Nižší
Pluralita	Dvoustranná soutěž	Multipartismus
Demokratičnost	„Silná vláda, slabá reprezentace“	„Silná reprezentace, slabší vládní efektivita“

Volby 2017

[vysoká škola]

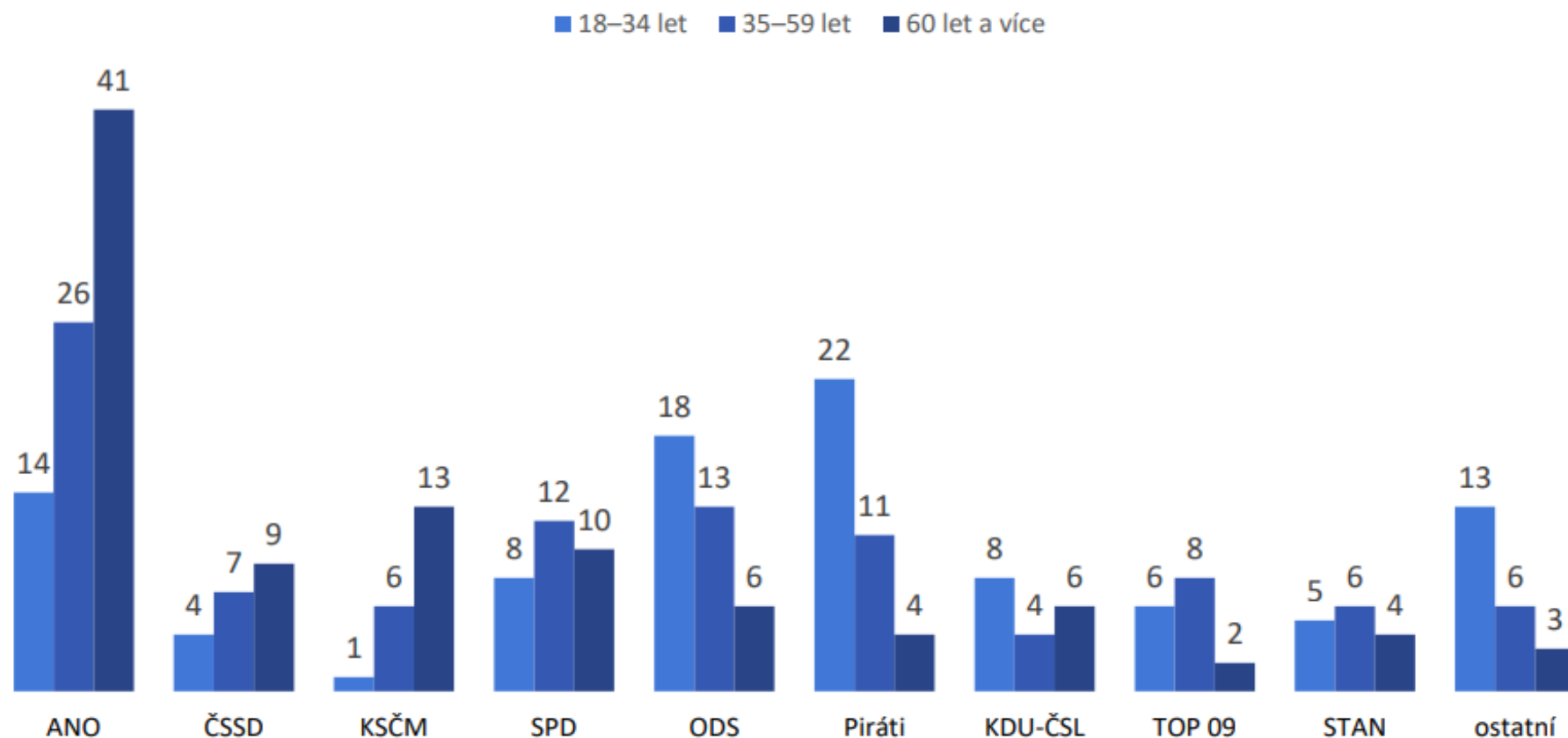
Strana	% hlasů	mandáty	% mand.
ANO	29,64	78	39,0
ODS	11,32	25	12,5
ČPS	10,79	22	11,0
SPD	10,64	22	11,0
KSČM	7,76	15	7,5
ČSSD	7,27	15	7,5
KDU-ČSL	5,8	10	5,0
TOP09	5,31	7	3,5
STAN	5,18	6	3,0
Svobodní	1,56	-	-
SZ	1,46	-	-

Propad hlasů

6,29 %

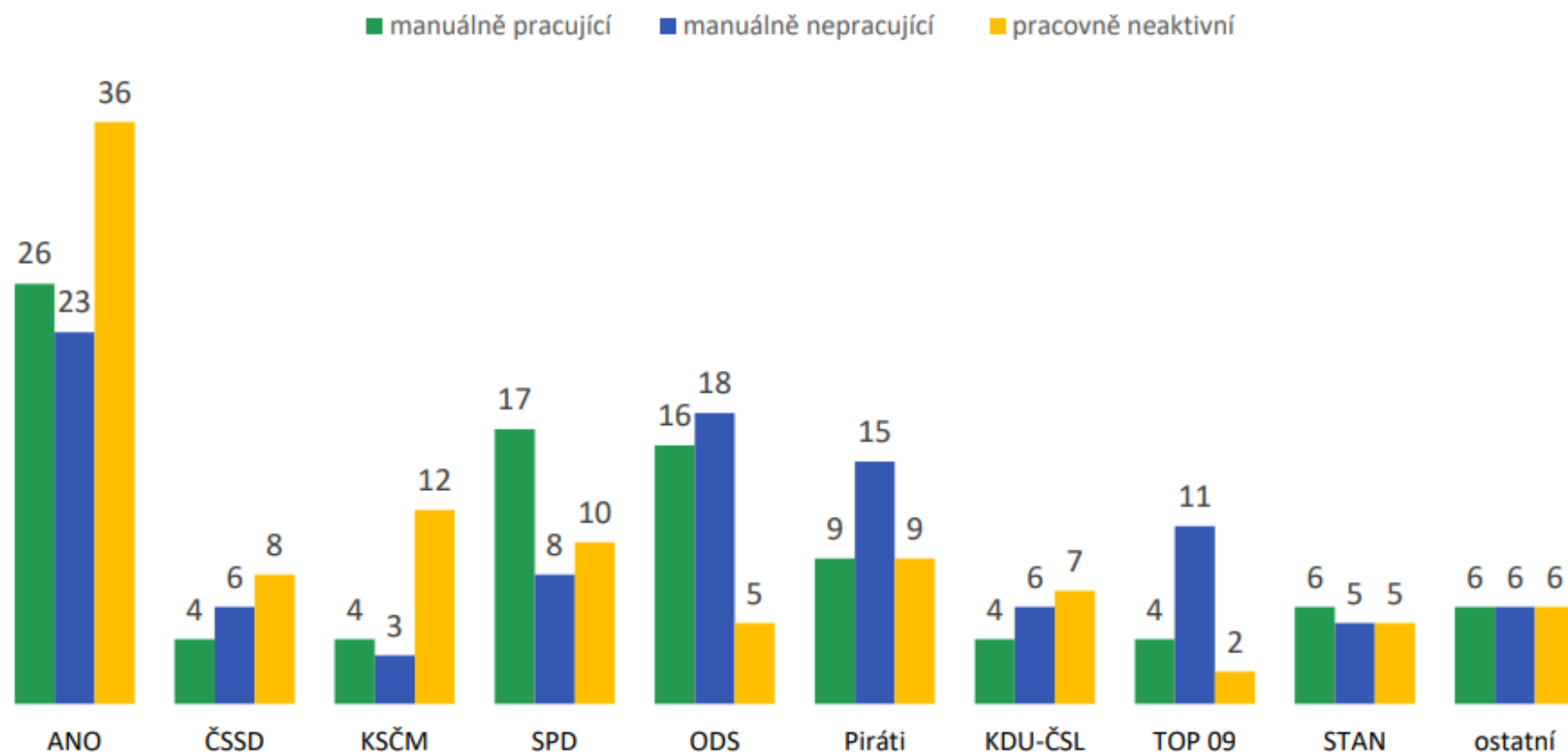
Podporovaná strana podle věku

Vítězná ANO dominuje ve věkové kategorii 60+, kde dostalo okolo 40 % hlasů. Lidé ve středním věku se kromě ANO více přiklánějí k volbám pravicových stran (ODS a TOP 09). V nejmladší konkurovaly ANO předstihly dvě strany – Piráti a ODS. Velká skupina (13 %) nejmladší věkové kategorie se přiklonila k volbě menších stran (Zelení, Svobodní a další strany).

N = 1 577 respondentů; celkový vzorek dovážen na výsledky voleb – VÝSLEDKY JE NUTNO CHÁPAT JAKO PŘÍBLIŽNÉ

Podporovaná strana podle typu práce

Jednou z nejvýznamnějších štěpících linií současné světové politiky je typ práce, který souvisí s hodnotovými orientacemi (např. postoje směrem k moderním trendům ve společnosti), ekonomickým zázemím i kulturním kapitálem respondenta (tj. schopnost uplatnění v budoucnosti díky typu vzdělání). Mezi manuálně pracujícími výrazně bodovala SPD a naopak selhaly tradičně silné levicové strany (ČSSD, KSČM). Mezi nemanuálně pracujícími měli velkou podporu pravicové strany (ODS, TOP09) ale také Piráti. ANO velmi silně bodovalo mezi pracovně neaktivními respondenty (díky velké podpoře mezi důchodci). ANO tedy levici „obralo“ o seniory a SPD o manuálně pracující, což vedlo k jejímu fiasku ve volbách.

N = 1 577 respondentů; celkový vzorek dovážen na výsledky voleb – VÝSLEDKY JE NUTNO CHÁPAT JAKO PŘÍBLIŽNÉ

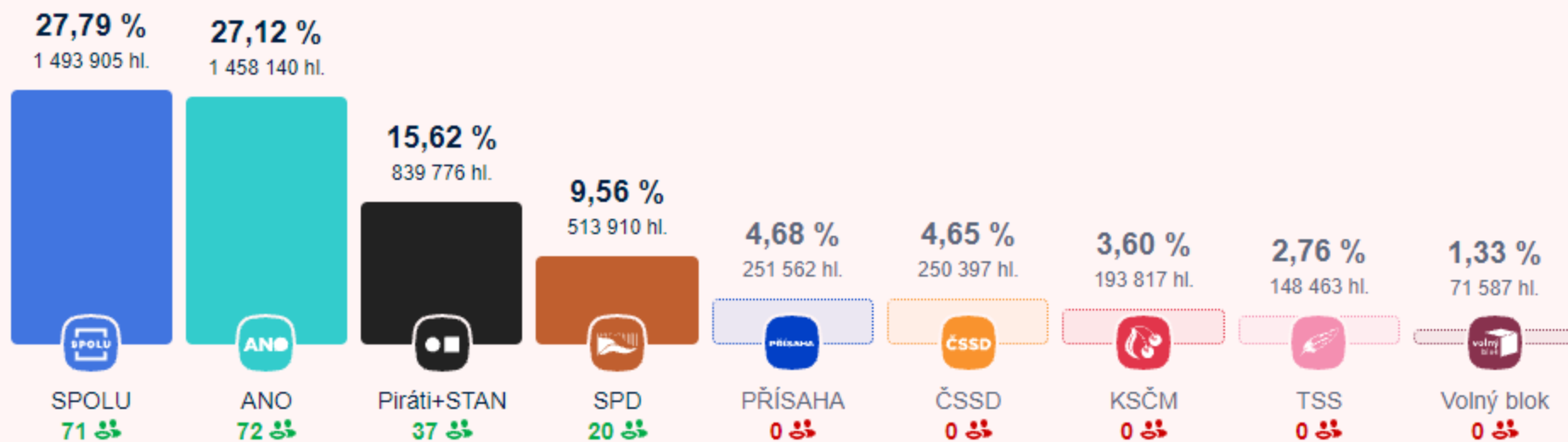
Vládnutí

- Vystřídaly se dvě vlády:
 - Babiš I. – jednobarevný poloúřednický kabinet, který nedostal důvěru
 - Babiš II. – menšinová koaliční vláda ANO a ČSSD, vzniklá za aktivní podpory opoziční a smluvně spolupracující KSČM

Volby do Poslanecké sněmovny 2021

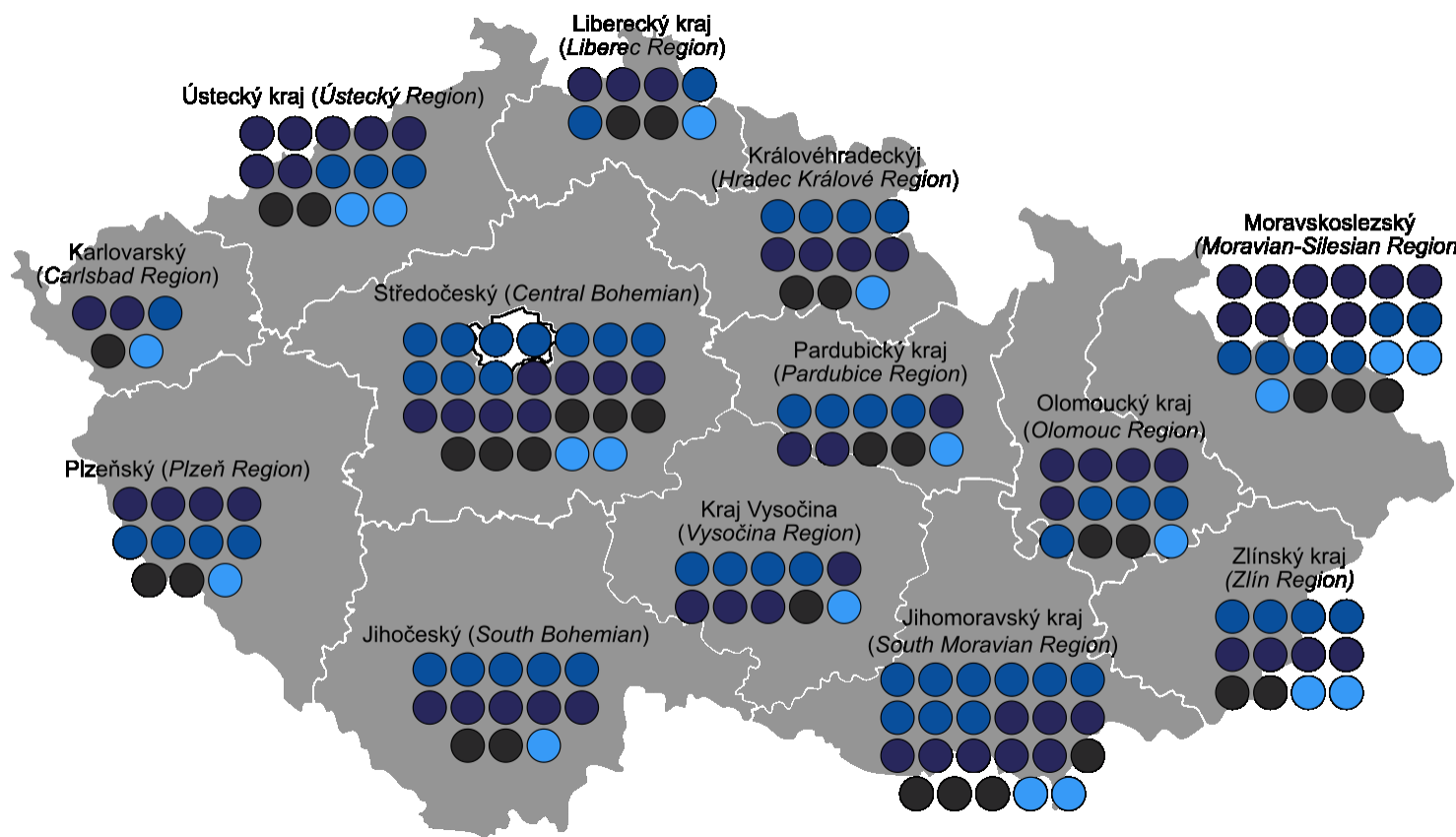
Konečné výsledky voleb

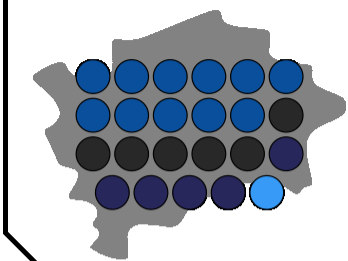
Propad hlasů

19,91 %

Volby do Poslanecké sněmovny 2021

Hlavní město Praha (*Prague*)

ANO 2011	72
LEADER - Andrej Babiš	SEATS
SPOLU	71
LEADER - Petr Fiala	SEATS
PaS	37
LEADER - Ivan Bartoš	SEATS
SPD	20
LEADER - Tomio Okamura	SEATS

Vládnutí

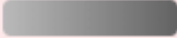
- pětikoaliční, od konce září čtyřkoaliční vláda Petra Fialy
 - prozatím stabilní, jakkoli musí řešit problémy, s nimiž se ještě nepotýkala žádná z dosavadních vlád – otázka, co se bude dít v posledním roce jejího mandátu
 - akceschopnost je navzdory odlišným ideologickým východiskům nezvykle vysoká – základem je kompromis
 - extrémně silná pozice premiéra, který je svorníkem celé vlády
 - tomu však neodpovídá osobnostní charakter premiéra Fialy

Volby do Poslanecké sněmovny 2025

[vysoká škola]

Konečné výsledky voleb

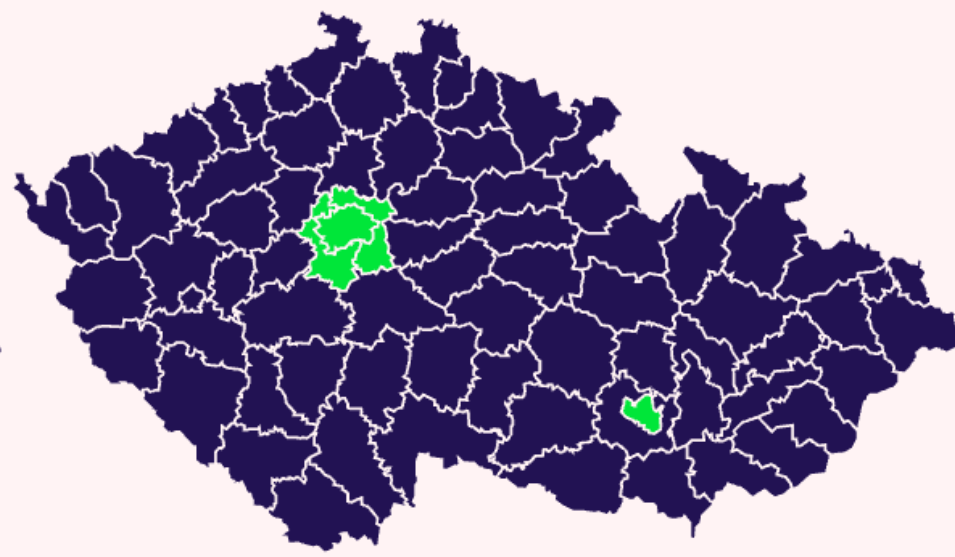
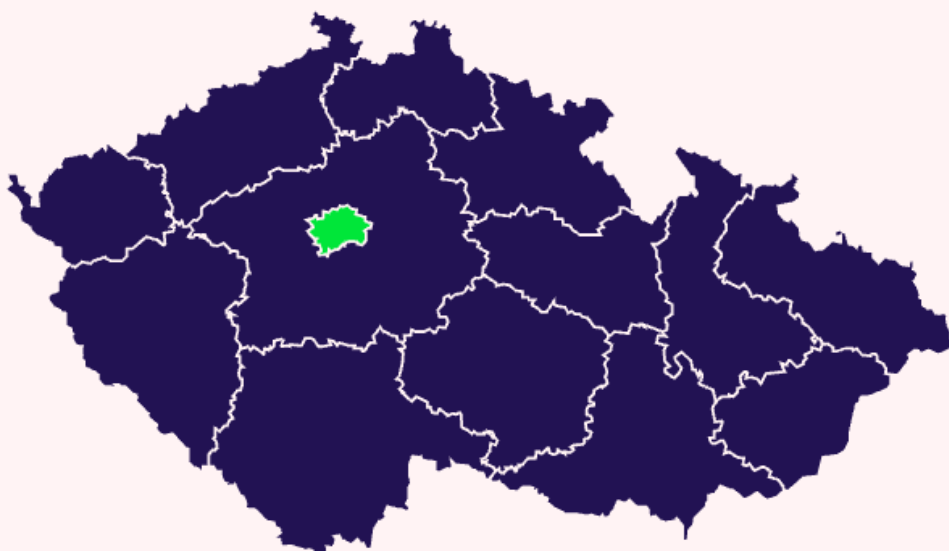
Strana		Mandáty 2025	Hlasy 2025	Procenta 2025
ANO		80	1 940 507	34,51 %
SPOLU		52	1 313 346	23,36 %
STAN		22	631 512	11,23 %
Piráti		18	504 537	8,97 %
SPD		15	437 611	7,78 %
AUTO		13	380 601	6,77 %
Stačilo!		0	242 031	4,30 %

Výsledky v krajích

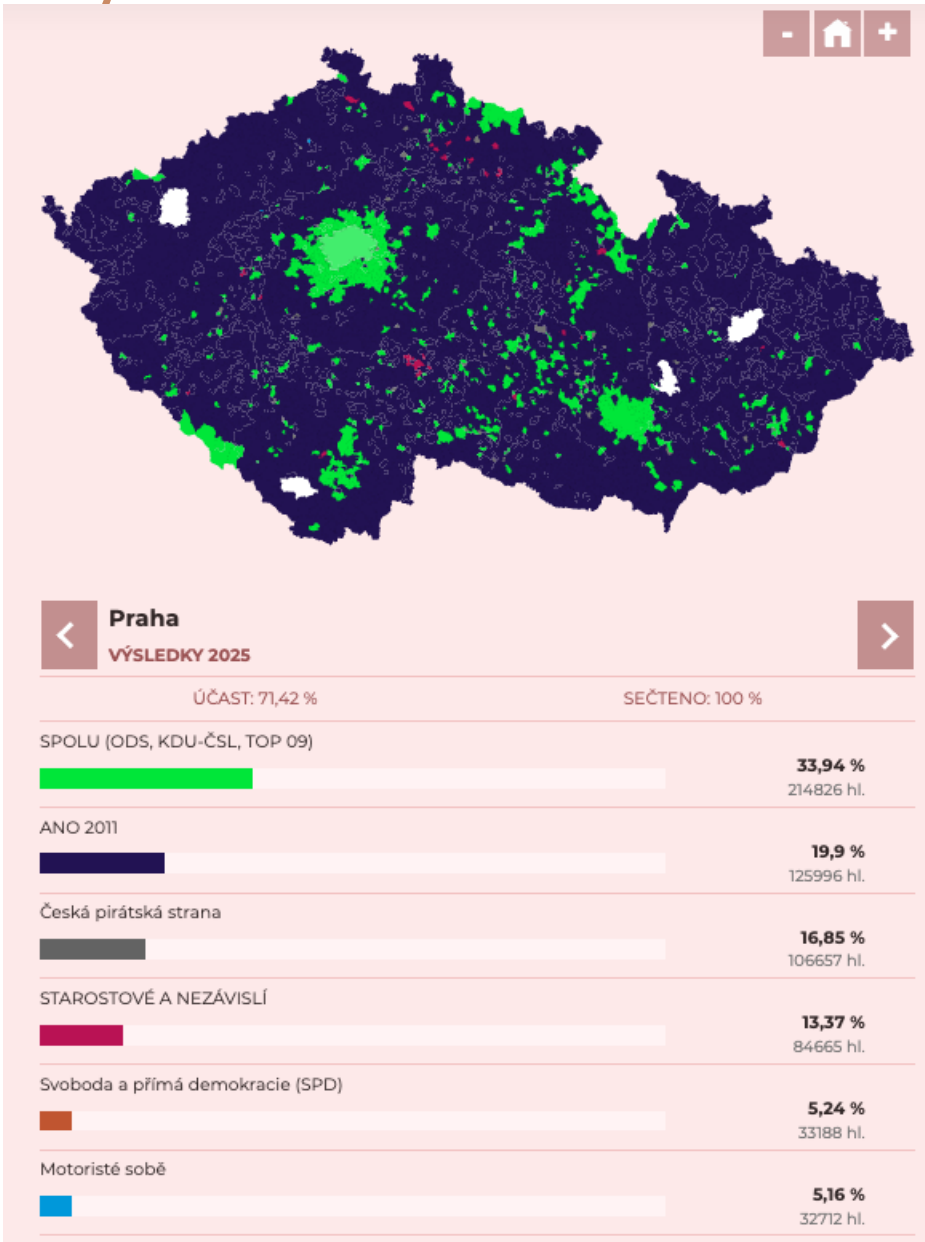
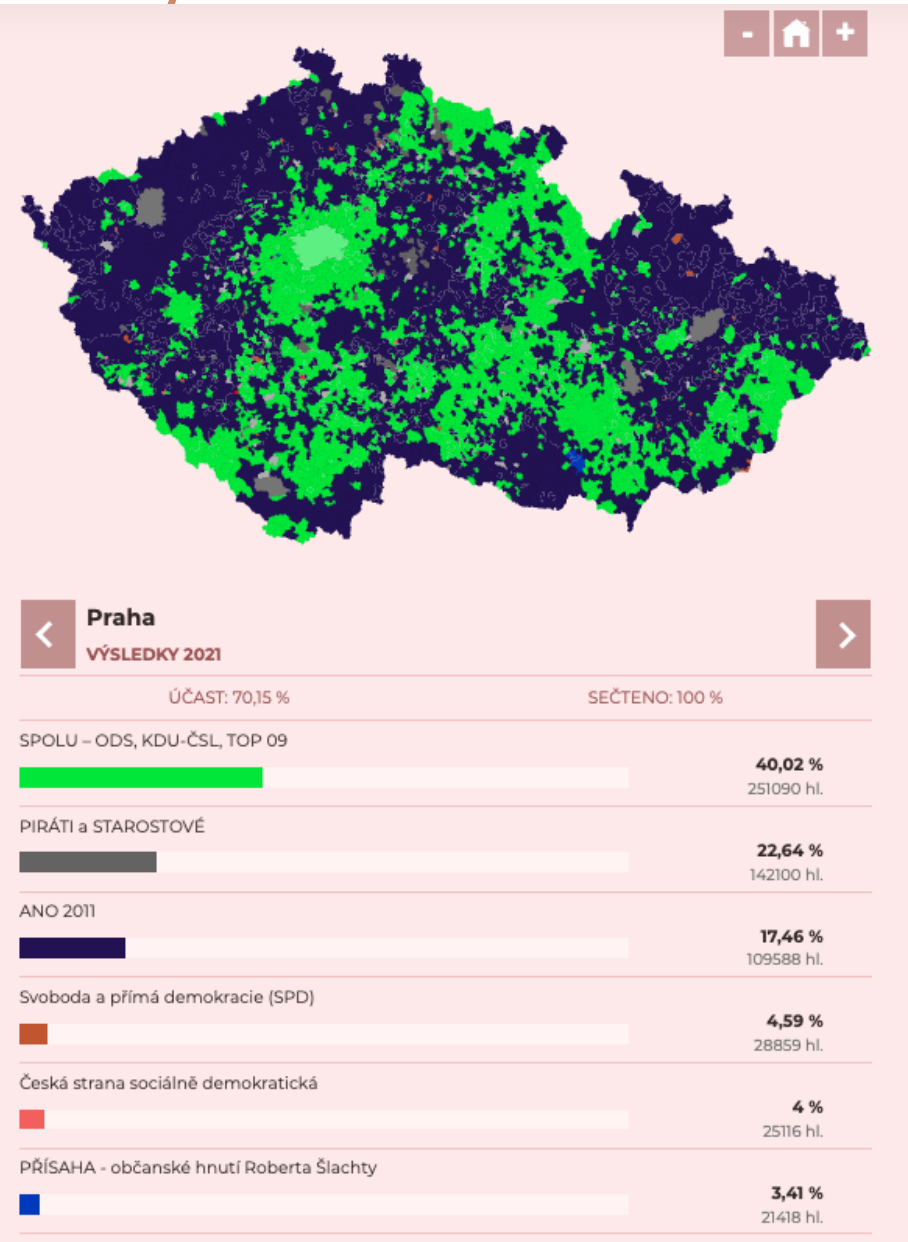
Výsledky v okresech

Výsledky v krajích

Výsledky v okresech

Volby do Poslanecké sněmovny 2021 vs 2025

- V současnosti: 6–8 relevantních stran, často sdružených do různých volebních subjektů
- Úspěšné koalice a propad tradiční levice: blíže k umírněnému multipartismu (Sartori) – ANO však zůstává stranou s aspirací na dominantní stranu, avšak s relativně malým koaličním potenciálem (Blondel)
- Multipolarismus
 - ANO a jeho spojenci (Motoristé)
 - ODS a její spojenci (Spolu)
 - Vedlejší póly: Piráti, SPD?, STAN?

Mechanismus - ideologická polarizace

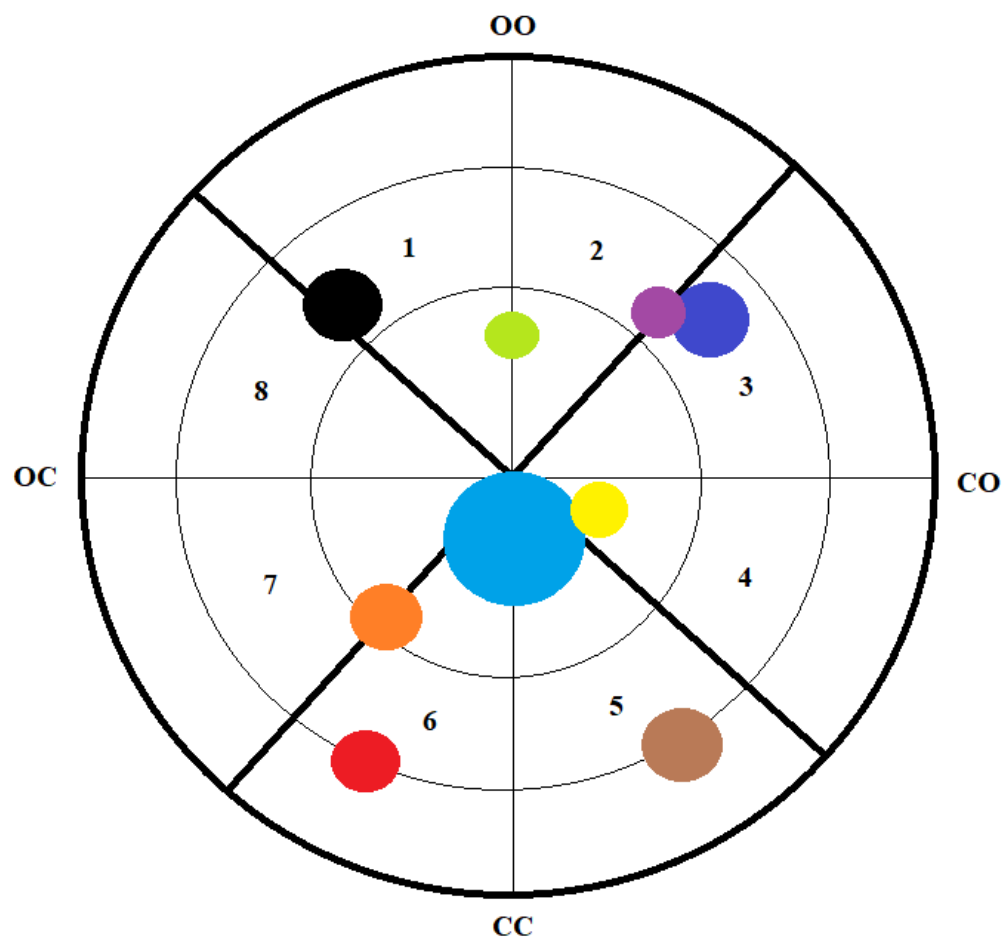

- Levo-pravá osa významně ztratila na relevanci – viz 2D spektrum
- Oslabila tradiční polarizace, posílila extrémní politická polarizace způsobená z velké části samotnými politiky a stranami
- Zvýšení významu konfliktů spojených s globalizací
- Silná generační linie
- Oboustranná opozice, odstředivý charakter soutěže

Česko 2021 – 2D spektrum (Enter)

[vysoká škola]

LIBERALISMUS (OO)

- 1 – moderní liberalismus
- 2 – klasický liberalismus

KONZERVATISMUS (CO)

- 3 – liberální konzervatismus
- 4 – národní konzervatismus

POPULISMUS (CC)

- 5 – nacionální populismus
- 6 – sociální populismus

SOCIALISMUS (OC)

- 7 – demokratický socialismus
- 8 – sociální demokracie

Volební systémy v ČR

základní přehled

Většinový dvoukolový s uzavřeným 2. kolem	Senát			
	Prezident republiky			
Poměrného zastoupení listinného typu	Poslanecká sněmovna	4-26	2 skrutinia, Imperialiho kvóta – Hagenbach- Bischoff. kvóta	5 – 8 - 11%
	Zastupitelstva obcí	7-65	1 skrutinium, D'Hondtův dělitel; panašování	5 %
	Zastupitelstva krajů	45-65	1 skrutinium, modif. D'Hondtův dělitel	
	Evropský parlament	21	1 skrutinium, D'Hondtův dělitel	

Volební systém do Poslanecké sněmovny

- Systém poměrného zastoupení – listinný typ s polovázanými kandidátními listinami
- Účinky:
 - Prozatím neutrální ve smyslu proporcionality – ve volbách 2021 však nejslabší úspěšný subjekt získal takřka 10 % hlasů; je otázka, jak by situace vypadala v případě úspěchu stran kolem 5 %
 - 14 volebních krajů oslabuje efekt celostátních lídrů a do popředí staví krajské lídry a složení kandidátních listin (sousedský efekt)
 - Preferenční hlasování má silný efekt především u volebních koalic (Spolu/Pirstan)

Volební systém do Senátu

- Dvoukolový většinový – absolutní většina (při volbách ZD tělesa prakticky neužívaný) – častá negativní volba ve 2. kole
- Účinky:
 - Posilování „nezávislých“, středových a regionálně či lokálně zakotvených kandidátů, kteří „nejméně vadí“ – částečná relevance jinak nerelevantních stran (ČSSD, Senátor 21...)
 - Dříve výrazně podléhá dobovým náladám (viz 4K 2000, ODS 2006, ČSSD po roce 2010)
 - Posilování osobností a kandidátů s populárním povoláním (starostové, lékaři, učitelé...)
 - Výrazné oslabování extremistů
 - Cca od roku 2018 – posilování kandidátů, které do voleb vyšle širší koalice stran či lokálních uskupení

Česko – základní dilemata s bezpečnostní rovinou

- Demografický vývoj
- Nejistota ekonomického růstu v důsledku řady souvisejících fenoménů a tendencí v oblasti ekonomické globalizace a europeizace
- Budoucnost české energetiky
- Vysoká míra oligarchizace české ekonomiky a politiky
- Rostoucí deficity veřejných rozpočtů
- Bezpečnostní konflikty ve světě ohrožující aktuální světový řád, v němž Česko požívá bezpečnostní záruky, jaké české země nikdy v historii nezažily
- Mezinárodní migrace
- Volby 2025 a jejich souvislosti – možnost importu autoritářských tendencí

[vysoká škola]

POLITICKÝ EXTREMISMUS A MILITANTNÍ DEMOKRACIE

Extremismus

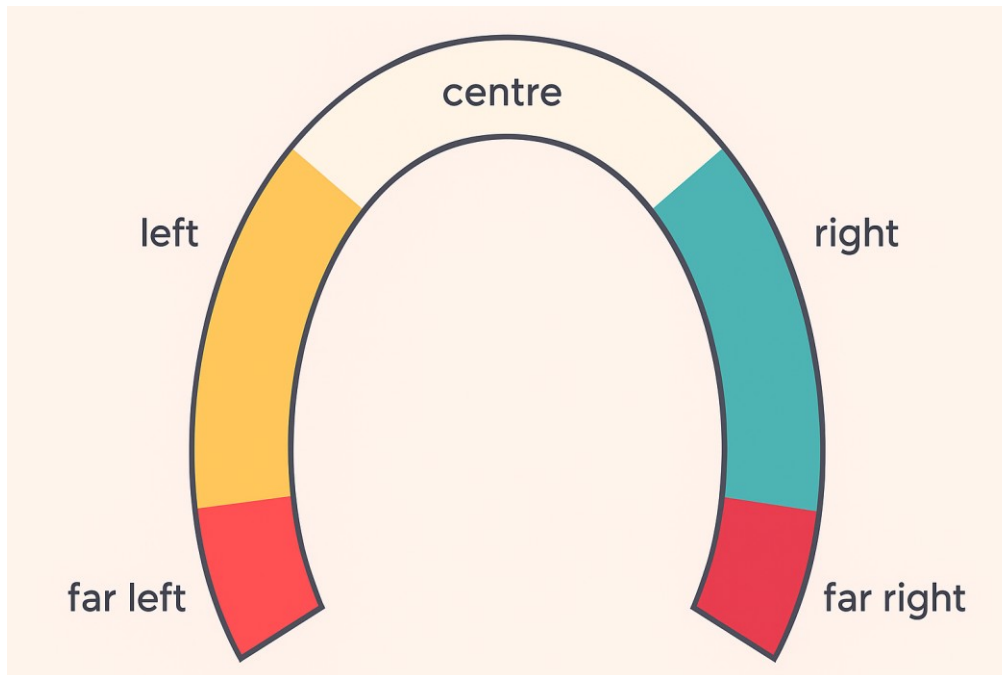
- Základ ve slově „extrém“ – lat. nejvzdálenější, nejkrajnější
- V politologickém smyslu nejvzdálenější od středu
- Jakákoli ideologie nebo aktivita, která směřuje proti stávajícímu politickému systému jako takovému a klade si za cíl jeho likvidaci a jeho následné nahrazení vlastní (často nedemokratickou) alternativou
- Dělení na politický, náboženský, ekologický a národnostní

Radikalismus

- Původ ve slově „radix“ – lat. kořen
- Jednání či řešení, které „jde ke kořenu“
- Rozhodně nejde o ekvivalent extremismu
- Význam se navíc mění – v 18. a 19. stol. bylo za radikální považováno reformní hnutí, dnes hnutí požadující větší změnu, nikoli však úplnou změnu systému

Oba pojmy se užívají v analýze, ve studiu, ale i v samotné politice, kde se jimi označují soupeři, kteří se tím delegitimizují – na místě je proto opatrnost

- 60.-70. léta: zahrnutí komunismu i fašismu a výzkum jejich společných i rozdílných rysů (Hannah Arendt a další)
- Střeškový pojem pro všechny ideologie, které vystupují proti stávajícímu politickému systému (Sartori – anti-systémové strany)
- V rámci policejní práce je propojován s užíváním násilí

Definice ministerstva vnitra ČR: vyhraněné ideologické postoje, které vybočují z ústavních, zákonných norem, vyznačují se prvky netolerance, a útočí proti základním demokratickým ústavním principům, jak jsou definovány v českém ústavním pořádku. Mezi tyto principy patří:

- úcta k právům a svobodám člověka a občana (čl. 1 Ústavy),
- svrchovaný, jednotný a demokratický právní stát (čl. 1 Ústavy),
- nezměnitelnost podstatných náležitostí demokratického právního státu (čl. 9 odst. 2 Ústavy),
- svrchovanost lidu (čl. 2 Ústavy),
- volná soutěž politických stran respektujících základní demokratické principy a odmítajících násilí jako prostředek k prosazování svých zájmů (čl. 5 Ústavy),
- ochrana menšin při rozhodování většiny (čl. 6 Ústavy),
- svoboda a rovnost lidí v důstojnosti a právech, nezadatelnost, nezcizitelnost, nepromlčitelnost a nezrušitelnost základních práv a svobod bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národního a sociálního původu, příslušnosti k národnosti nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení (čl. 1, čl. 3 Listiny základních práv a svobod).

Existuje určitý rozpor mezi definicí bezpečnostních složek a pohledem sociálních věd

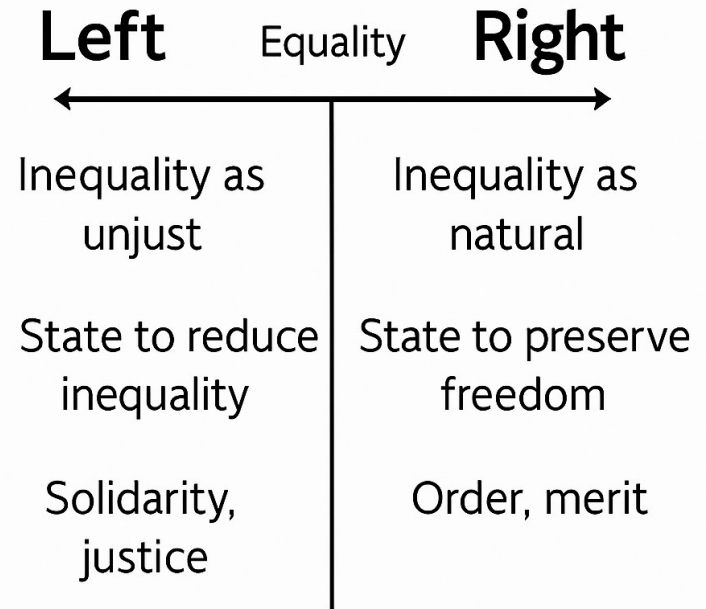
- první vychází z definice Spolkového ústavního soudu v Karlsruhe postavené na vztahu k ústavě, resp. demokracii – jakékoli uskupení nepřátelské demokracii a ústavě je tak považováno za extremistické a za jeho konečný cíl je považováno nastolení nedemokratického režimu či diktatury
- sociální vědy takové pojetí nemohou plně akceptovat, protože negativní vztah k ústavě a v posledku ani k demokracii, kterou konkrétní ústavní systém vymezuje a chrání, nemůže a priori považovat za extremistický; pro sociální vědy extremismus neoznačuje žádnou pevně danou politickou ideologii nebo doktrínu
- extremismus je dynamický jev – viz pohled na liberály v době monarchií apod.
- extremisté se navíc označení za extremisty brání, na rozdíl třeba od označení komunisté, případně i fašisté, nacionalisté
- politologie tedy často operuje spíše s pojmem „antisystémovosti“ – tedy vystupování proti systému jako celku, myšleno nejčastěji liberální demokracii, což je však samo o sobě rovněž kontroverzní
- někteří sociální vědci pak dávají přednost konkrétnějšímu označení – např. neonacismus, rasismus, terorismus, fundamentalismus

Levicový versus pravicový extremismus

- Ještě vágnější pojmy než samotný extremismus a radikalismus
- Definice levice a pravice a existence levo-pravé osy – nejsou bezvýhradně přijímány:
- Ve studiu „krajní“ pravice a levice, často užívaná Bobbiova definice:
 - **Levice** klade důraz na rovnost – snaží se snižovat sociální a ekonomické nerovnosti
 - **Pravice** považuje nerovnost za přirozenou nebo nevyhnutelnou – soustředí se spíš na svobodu, odpovědnost a ochranu tradic.

„Levice je ta, která více usiluje o rovnost; pravice ta, která se s nerovností smiřuje.“

Norberto Bobbio

Krajní pravice - koncepty

Cas Mudde (2007)

- **Nativismus**
 - Ideologie požadující, aby stát obývali pouze „původní“ členové národa.
 - Nepůvodní osoby a myšlenky vnímány jako hrozba pro národní homogenitu (Kritéria původnosti: etnická, rasová či náboženská – vždy s kulturním prvkem)
- **Autoritářství**
 - Víra v přísně uspořádanou společnost, kde porušení autority má být tvrdě potrestáno: „zákon a pořádek“ a tzv. trestající konvenční moralismus.
 - Neznamená nutně odpor k demokracii, ale ani ji nevylučuje.
 - Podřízenost autoritě není slepá – autoritáři se mohou vzbouřit.
- **Populismus**
 - „čistý lid“ vs. „zkorumpovaná elita“
 - Politika výrazem vůle lidu (*volonté générale*)
 - V populistické demokracii je „vůle lidu“ nadřazena i lidským právům a ústavě.

Krajní pravice - typologie

Cas Mudde (2007) a další

Extremní/istická pravice

- Elitistická, nativisická, autoritářská
- Protidemokratická
- Revolucionářský charakter (fašismus či některé jeho aspekty)
- Svržení systému (revoluce)

Populistická radikální pravice

- Populistická, nativistická, autoritářská
- Nominálně není antidemokratická (kritika aspektů lib. demokracie)
- Radikální reforma systému (úspěch ve volbách)

Typologie krajní pravice

Extremní
pravice

Radikální
pravice

Krajní pravice – typologie (v praxi)

Wondreys & Zulianello (2024)

TABLE 2 Extreme right.

	<i>Israel-friendly</i>	<i>Israel-hostile</i>	<i>Neutral</i>	N (%)
<i>Russia-friendly</i>		<i>The Falange (SPA); The Homeland (GER); National Democracy (CZE); National Democracy (SPA); New Force (ITA); People's Party Our Slovakia (SVK); Republic (SVK)</i>	<i>Forum for Democracy (NED); Nation (BEL)</i>	9 (56.3)
<i>Russia-hostile</i>		<i>CasaPound (ITA); Blue-and-Black Movement (FIN)</i>	<i>Rise Up (POR)</i>	3 (18.8)
<i>Neutral</i>			<i>The III. Way (GER); Confederation (POL); Our Homeland (HUN); New Right (ROM)</i>	4 (25.0)
N (%)	0 (0)	9 (56.3)	7 (43.8)	16 (100)

Krajní pravice – typologie (v praxi)

Wondreys & Zulianello (2024)

TABLE 3 Radical right.

	<i>Israel-friendly</i>	<i>Israel-hostile</i>	<i>Neutral</i>	N (%)
<i>Russia-friendly</i>	<i>Alternative for Germany (GER); Freedom and Direct Democracy (CZE); Freedom Party of Austria (AUS); Greek Solution (GRE); Reconquest (FRA)</i>		<i>Slovenian National Party (SLO)</i>	6 (23.1)
<i>Russia-hostile</i>	<i>Conservative People's Party of Estonia (EST); Denmark Democrats (DEN); Danish People's Party (DEN); Enough (POR); Finns Party (FIN); JA21 (NED); National Alliance (LAT); New Right (DEN); Slovenian Democratic Party (SLO); Sweden Democrats (SWE); We are Family (SVK); VOX (SPA)</i>		<i>Brothers of Italy (ITA); VMRO – Bulgarian National Movement (BUL)</i>	14 (53.8)
<i>Neutral</i>	<i>Alliance for the Union of Romanians (ROM); Fidesz (HUN); Flemish Interest (BEL); League (ITA); National Rally (FRA); Party for Freedom (NED)</i>			6 (23.1)
N (%)	23 (88.5)	0 (0)	3 (11.5)	26 (100)

Krajní levice - koncepty

Luke March a další – Radikální levice

- **Radikální**
 - Odmítá základní socioekonomickou strukturu současného kapitalismu a jeho hodnoty a praktiky, Alternativní ekonomické a mocenské struktury: výrazná redistribuce zdrojů od stávajících politických elit.
- **Levice**
 - Ekonomická nerovnost = základ současných politických a společenských uspořádání, staví do centra kolektivní ekonomická a sociální práva)
- **Antikapitalismus konzistentnější než antidemokratismus,**
 - i když radikální přetvoření liberální demokracie může být implicitně obsaženo v jejich redistribučních cílech
- **Internacionalismus**
 - nadnárodní spolupráce a solidarita: národní i regionální problémy mají globální strukturální příčiny (např. „imperialismus“, „globalizace“).

Krajní levice – koncepty

- **Srovnání se Sociálními demokraty:**
 - Mnohem systematictější kritika vůči neoliberálnímu kapitalismu a jeho základním strukturám – tedy jak vůči kapitalistickému státu, tak neoliberální globalizaci
 - Mezinárodní oblast: sociální demokraté poměrně nekritičtí vůči strukturám jako EU, NATO či MMF, radikální levice považuje reformu či zrušení těchto struktur za klíčový prvek své identity a hlavní odlišení od sociální demokracie.
- **Radikální vs. Extremistická/ní levice**
 - Radikální: akceptuje demokracii (alespoň verbálně), kombinace s vágně definovanými požadavky na politickou reformu, přímou demokracii či místní participativní demokracii, méně striktní antikapitalismus (podpora smíšené ekonomiky)
 - Extremistická/ní: revoluční, větší nepřátelství vůči liberální demokracii, odmítnutí kompromisu s „buržoazními“ silami (včetně sociální demokracie), zdůraznění mimoparlamentního boje, striktnější antikapitalismus (odmítnutí většiny tržního podnikání)

Krajní levice – typologie

- **Reformní komunisté**
 - Určité organizační rysy komunismu, otevřenější spolupráci, účasti ve vládách, tržní ekonomice a tématům „nové levice“ po roce 1968 (např. feminismus, environmentalismus, demokracie zdola).
- **Demokratičtí socialisté**
 - Vymezení se jak vůči komunismu (autoritářský/ zastaralý) tak sociální demokracii (příliš umírněná/neoliberální), rozmanitost
- **Konzervativní komunisté**
 - Marxismus-leninismus, nekritický vztah k Sovětskému svazu, nahlížení na svět prizmatem „imperialismu“ a studené války
- **Revoluční extrémní levice**
 - Inspirace leninismem, trockismem či maoismem, některé rysy sovětského modelu, ale odmítají „stalinismus“ (byrokratický a dogmatický), antisystémové a sektářské, odmítají parlamentní politiku a volební aliance, „Přetržení“ s kapitalismem prostřednictvím masového povstání, stávek a dělnických rad.

Krajní levice – typologie (v praxi)

Wondreys & March

	<i>Israel-friendly</i>	<i>Israel-hostile</i>	<i>Neutral</i>	N (%)
<i>Russia-friendly</i>		KSČM (CZE), PCP (POR), BSW (GER), CoF (GRE), IU (SPA)	AKEL (CYP)	6 (24)
<i>Russia-hostile</i>		RED (NOR), V (SWE)	Lenk (LUX), LR (POL), RGA (DEN), SP (NED), SV (NOR), VAS (FIN)	8 (32)
<i>Neutral</i>		KKE (GRE), PTB-PVDA (BEL), PBP (IRL), Levica (SLO), Podemos (SPA)	PCF (FRA), BE (POR); LFI (FRA), Linke (GER), SI (ITA), Syriza (GRE)	11 (44)
N (%)	0 (0)	12 (48)	13 (52)	25 (100)
<i>Conservative Communists; Revolutionary Extreme Left; Reform Communists; Democratic Socialists</i>				

Militantní demokracie

- neexistuje akademická shoda na samotném pojmu
- konceptualizace je často úzce propojena s aplikací v právní a politické praxi
- v zásadě jde o specifické formy ochrany demokracie omezováním práv jejích netolerantních nepřátel s cílem zabránit závažnému poškození demokratického režimu
- faktické kořeny v antickém Řecku (legislativa proti tyránii, pronásledování Sókrata)
- debaty o ochraně demokracie následně ustoupily do pozadí debatám o ochranu státu a společnosti
- nový impulz až s rozvojem teorie demokracie v 18. a 19. stol. (Montesquieu, Mill, Voltair)

Militantní demokracie - vysvětlení

- Synonyma v češtině: „bojují demokracie“, „bojovná demokracie“, „bránící se demokracie“
- V němčině: streitbare nebo wehrhafte Demokratie
- V angličtině: defending democracy
- V pojetí Mareše a Výborného je militantní demokracie
 - „taková demokracie, která vystupuje ofenzivně pomocí právních, mocenských a diskurzivních nástrojů proti svým ideovým nepřítelům uvnitř systému, a to ještě předtím, že tito nepřítelé iniciují naplnění hlavních hrozeb, které z jejich existence vyplývají, především závažného narušení stability režimu nebo jeho zničení“
 - nepřítelé jsou vystaveni represi, která je výsledkem demokratického politického procesu a nezasahuje nepřiměřeně do základní lidských práv
 - není pouze obranná, ale vyhledává střet s extremisty

Formy ochrany demokracie

- Militantní demokracie – nekompromisní boj proti vyzyvatelům na úkor potlačení základních demokratických a liberálních práv – např. Izrael
- Bránící se demokracie – flexibilní právní hranice připravené k přiměřené reakci v případě ohrožení – např. poválečná SRN
- Imunizující demokracie – minimální intervence státu do sociální sféry a zohlednění nejen hrozeb, ale i potenciálních škod vyvolaných opatřeními – např. současná SRN

Nástroje militantní demokracie

- Obecné rozdělení:
 - Právní: ústavní, trestní, správní, pracovní, resp. mezinárodní a evropské
 - Neprávní: diskurzivní postupy, demokratické a protiextremistické vzdělávání, metody ústavního a volebního inženýrství, systematická kritika a odsuzování extremismu, odmítání spolupráce s nimi, politické sítě postupující proti extremismu
- Pedazhur – rozdělení na militantní a imunizační cestu, které se liší v právní a soudní kontrole, kontrole administrativou a zpravodajskými službami, kontrole vzdělávání i sociální kontrole
- Capoccia – rozlišuje represivní a akomodační povahu opatření

Možné formy omezení stranických aktivit militantní demokracií

- Odmítnutí registrace politické strany
- Dočasný zákaz stranických aktivit
- Diskvalifikace volební kandidátní listiny
- Represe vůči straně za určité programové body (pokuty...)
- Vyloučení strany ze státního financování
- Trestní represe vůči individuálním členům za jejich činy – zvláště projevy – se vztahem k činnosti strany
- Trestní represe vůči členům strany za jejich členství nebo pozice ve straně
- Anulování volebního výsledku po vítězství anebo jiném úspěchu politické strany
- Zákaz strany

Shrnutí omezení legislativními nástroji

- Omezení svobody projevu pro extremistické ideje
- Omezení sdružovacího práva pro extremisty
- Omezení shromažďovacího práva pro extremisty
- Omezení působení extremistů ve veřejné správě (a ozbrojených složek, justice a veřejného školství apod.)
- Omezení práva na soukromí pro extremisty a extremistické subjekty a jejich veřejná identifikace ze strany státu (sledování, seznamy...)
- Zpřísnění trestů za násilné trestné činy, pokud jsou motivovány předsudky či nenávistí ke skupinám specificky ochraňovaným demokratickým režimem

[vysoká škola]

MILITANTNÍ DEMOKRACIE V ČESKU

Tradice a základní hodnoty ochrany demokracie

- První republika
 - zákon o zastavování činnosti a rozpouštění politických stran – použit na NSDAP
 - Někteří autoři dávají ČSR za příklad militantní demokracie (MD)
- Po listopadu 1989
 - Zkušenosti totalitních režimů, zejména komunismu, posloužily jako východisko pro vytvoření jednoho z nejryzejších příkladů MD v regionu
 - Vložení do preambulí a těla základní ústavních dokumentů – Ústavy a Listiny
 - Dále rozpracovávají konkrétní zákony – zákon o protiprávnosti komunistického režimu a odporu proti němu / zákon o době nesvobody
 - Judikatura Ústavního soudu – obranné pojetí české demokracie

- Vláda
- Ministerstvo vnitra – odbor bezpečnostní politiky; meziresortní komise; mezinárodní pracovní skupiny
- Policie ČR – Útvar pro odhalování organizovaného zločinu – Odbor terorismu a extremismu; spolupracuje s územními odbory policie
- BIS a Úřad pro zahraniční styky a informace, resp. Vojenské zpravodajství
- Státní zastupitelství a soudy – nemají speciální útvary; specifické postavení Ústavního soudu

- Možnost limitovat potvrdila jak soudní judikatura (zejména ÚS), tak i odborné publikace
- Až donedávna prakticky nedocházelo ke zpochybňování, nyní je celá věc nově diskutována v rámci debaty o fake news, dezinformačních kampaních, hybridních hrozbách apod.
- Základ svobody projevu tvoří čl. 17 Listiny, pro restriktci je klíčový čtvrtý odstavec, upravující podmínky omezení
 - „Svobodu projevu a právo vyhledávat a šířit informace lze omezit zákonem, jde-li o opatření v demokratické společnosti nezbytná pro ochranu práv a svobod druhých, bezpečnost státu, veřejnou bezpečnost, ochranu veřejného zdraví a mravnosti.“

- Velký lustrační zákon (1992) – vyjmenování funkcí podléhajících lustracím a negativně vymezené předpoklady pro výkon dotčené funkce – osvědčení MV
- Malý lustrační zákon (taktéž 1992) – předpoklady pro výkon fcí v Policii ČR a Sboru nápravné výchovy (Vězeňské službě)
- Rozhodnutí ÚS, který lustrační zákony „podržel“
- Důležitá ustanovení převzal i zákon o vojácích z povolání (1999)

[vysoká škola]

ČESKÁ MIGRAČNÍ A AZYLOVÁ POLITIKA

- LORENZ, Astrid a Hana FORMÁNKOVÁ (eds.). Politický systém Česka. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2019. ISBN 978-80-7325-483-4, str. 195-215
- KARAFFA, Vladimír, Martin HRINKO, Jaromír ZŮNA a kol. Vybrané kapitoly o bezpečnosti. Praha: CEVRO Institut, 2022. ISBN 978-80-87125-35-9, str. 217-233
- Statistiky a dokumenty:
 - Statistiky o migraci a azylu (MVČR – Odbor azylové a migrační politiky).
 - Migrační strategie ČR 2021+
 - Data o počtu cizinců a jejich podílu na české populaci (www.czso.cz).
 - Data z Eurostatu o migraci a azylu (Eurostat – Migration and Asylum)

Základní faktory migrace

- push faktory – jsou schopny přimět lidi, aby se odstěhovali z jejich současného místa pobytu jinam
- pull faktory – vedou obyvatele k přestěhování na nové místo

Push faktory

- nedostatek pracovních míst a nízké mzdy,
- špatná zdravotní péče,
- diskriminace,
- znečištění životního prostředí,
- špatné podmínky bydlení,
- válka,
- přírodní katastrofy,
- hladomor,
- sucho,
- nedostatek politické a náboženské svobody

Pull faktory

- pracovní příležitosti,
- lepší životní podmínky,
- politická a náboženská svoboda,
- vzdělání,
- příznivé podnebí,
- bezpečnostní důvody,
- rodinné vazby

Základní východiska české migrační a azylové politiky

- Členství v EU: Česká republika je součástí společné evropské azylové a migrační politiky, která zahrnuje ochranu vnějších hranic, pravidla pro přijímání žadatelů o azyl a systém přerozdělování uprchlíků.
- Mezinárodní závazky: Česká republika je signatářem Ženevské úmluvy o právním postavení uprchlíků (1951) a Protokolu z roku 1967. Tyto dokumenty stanovují povinnost chránit uprchlíky prchající před pronásledováním.
- Bezpečnostní zájmy: Prioritou české politiky je kontrola migrace s důrazem na bezpečnost, prevenci nelegální migrace a ochranu státních hranic.
- Ekonomické potřeby: Česká republika se zaměřuje na řízenou ekonomickou migraci v reakci na nedostatek pracovníků v některých odvětvích, přičemž preferuje migraci z kulturně blízkých zemí (např. Ukrajiny).

- Migrační strategie ČR 2021+: Dokument stanovuje hlavní cíle v oblasti legální a nelegální migrace, integrace migrantů a návratové politiky.
- Zákon o pobytu cizinců (č. 326/1999 Sb.): Reguluje vstup, pobyt a vyhoštění cizinců na území ČR.
- Azylový zákon (č. 325/1999 Sb.): Upravuje postup pro udělování mezinárodní ochrany.
- Společný evropský azylový systém (CEAS): Soubor pravidel na úrovni EU zahrnující Dublinské nařízení, směrnice o podmínkách přijetí žadatelů o azyl a další dokumenty.

- Rozlišení mezi legální a nelegální migrací: Podpora legální migrace (např. pracovníci, studenti) a prevence nelegální migrace.
- Bezpečnostní opatření: Kontrola hranic a prevence zneužívání azylového systému.
- Integrovaná politika: Zaměřuje se na podporu legálně pobývajících cizinců, zejména pokud jde o jazykové vzdělávání, zaměstnání a sociální začlenění.
- Solidarita v EU: ČR odmítá povinné kvóty na přerozdělování uprchlíků, ale podporuje jiné formy pomoci, např. finanční nebo technickou.

rok	počet cizinců	podíl na popu- laci	největší skupiny (původ)	žádosti o azyl	udělena mez. ochrana	největší skupiny (původ)	dočasná ochr. pro ukraj. uprch.	počet neleg. zadrže- ných	země původu	prac. povol.	země původu
2010	424000	4,00%	Ukrajinci, Slováci, Vietnamci	833	142	Ukrajina, Bělorusko, Rusko		4400	Ukrajina, Vietnam, Rusko	54000	Ukrajina, Vietnam, Slovensko
2015	465000	4,40%	Ukrajinci, Slováci, Vietnamci	1525	71	Sýrie, Ukrajina, Irák		8500	Sýrie, Afgánist án, Irák	76000	Ukrajina, Vietnam, Mongolsko
2018	566000	5,30%	Ukrajinci, Slováci, Vietnamci	1700	150	Ukrajina, Vietnam, Arménie		5100	Ukrajina, Vietnam, Afgánist án,	111000	Ukrajine, Indie, Mongolsko
2020	634000	6,00%	Ukrajinci, Slováci, Vietnamci	1115	146	Ukrajina, Bělorusko, Afgánistán		3300	Ukrajina, Gruzie, Sýrie	107000	Ukrajina, Filipíny, Indie
2022	907000	8,50%	Ukrajinci, Slováci, Vietnamci	2442	1255	Ukrajina, Afgánistán , Sýrie	462000	11000	Sýrie, Turecko, Afgánist án	150000	Ukrajina, Mongolsko, Filipíny
2023	1000000	10%	Ukrajinci, Slováci, Vietnamci	2500	1200	Ukrajina, Sýrie, Gruzie	500000	15000	Sýrie, Turecko, Afgánist án	170000	Ukrajina, Filipíny, Indie

- Počet žadatelů o azyl: ČR patří mezi země s nižším počtem žadatelů o azyl ve srovnání s ostatními státy EU. V roce 2023 šlo o několik stovek žadatelů ročně.
- Pracovní migrace: Česká republika přijímá tisíce pracovníků ročně, především z Ukrajiny, Vietnamu a dalších zemí. Projekty jako Režim Ukrajina zjednodušují proces zaměstnávání.
- Reakce na krize: V době ruské invaze na Ukrajinu v roce 2022 přijala ČR přes 500 000 uprchlíků, většinou žen a dětí, kterým byla poskytnuta dočasná ochrana.
- Nelegální migrace: Počet zadržených nelegálních migrantů je relativně nízký díky kontrolám hranic a geografické poloze ČR (Nejčastější země původu: Sýrie, Turecko a Afghánistán – transit).
- Integrace: I přes úspěchy v přijímání migrantů zůstává výzvou dlouhodobá integrace, zejména ve vztahu ke kulturním rozdílům a jazykovým bariérám.

Efekt – příklad tzv. uprchlická krize 2015

Wondreys (2021): The “refugee crisis” and the transformation of the far right and the political mainstream: the extreme case of the Czech Republic

Table 2. The Key Points of the Far-right Programs (2013 and 2017).

	ÚSVIT 2013	SPD 2017
1	Change of the Political System – Direct Democracy	Promotion of Direct Democracy and Freedom
2	Personal, Material, and Criminal Responsibility of Politicians	No to Islam, No to Terrorism
3	Law on proving the origin of property	End of the EU Dictate
4	End of Tax Increases	Money for Decent People, not for Parasites
5	Creation of New Jobs	End of Tax Increases
6	Fighting the Usurious and Executor Mafia	End of Embezzlement of the Country
7	Law and Justice	Quality Education and Affordable Health Care
8	Against Expensive and Inefficient Social System	Fighting the Usurious and Executor Mafia
9	Future without Debt	–
10	No to the EU Federalism	–

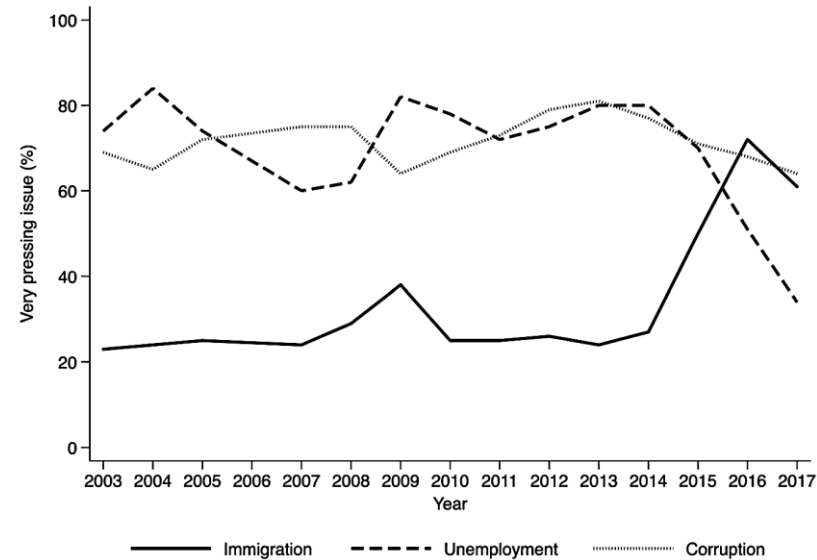

Figure 1. Issues Saliency, 2003–2017.

Table 1. Far-Right Manifestations in the Czech Republic, 2013–2015.

Year	Main Topics	Main Locations	No. of Participants
2013	Anti-Roma	Duchcov, Prerov, Ostrava	70–400
2014	Anti-Roma	Decin, Duchcov, Pilsen	60–200
2015	Migration crisis, Islamophobia	Prague, Brno	400–4000

Source: The Czech Ministry of the Interior.

- Řešení nedostatku pracovních sil při zachování bezpečnostních opatření.
- Adaptace na nové migrační trendy (např. klimatická migrace).
- Podpora integrace dlouhodobě pobývajících cizinců, zejména v oblasti vzdělávání a bydlení.
- Veřejné mínění a migrační a azylová politika / MAP a politické strany